

نقش فاکتورهای فرهنگی، اجتماعی در تدوین مدل گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۱/۲۴ - تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۲۴

خلاصه

مقدمه: گردشگری ورزشی یکی از گونه های روبه رشد گردشگری است که در آن مسابقات و رویدادهای ورزشی تعداد زیادی از گردشگران را به خود جلب می کند. در این راستا پژوهش حاضر تدوین مدل گردشگری ورزشی در استان خراسان رضوی را ارائه می دهد.

روش کار: روش تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز از مطالعات کتابخانه ای و میدانی - شامل مشاهده مستقیم و منظم و پرسشنامه- استفاده شده است. برای بدست آوردن پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب بدست آمده (۰/۸۱) نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه می باشد. جهت سنجش روایی پرسشنامه، ظاهر و محتوی پرسشنامه توسط ۵۰ نفر از اساتید رهنما و دانشجویان رشته مدیریت ورزشی و خیره گردشگری در امر تدوین پرسشنامه تایید شد. گروه های درگیر در این تحقیق اعضای هیات علمی دانشگاه ها، دانشجویان و فارغ التحصیلان دکترای مدیریت ورزشی و جهانگردی دانشگاه ها و مسئولان ارشد تربیت بدنی می باشند. داده های حاصل از پرسشنامه با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و مدل SWOT تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: یافته های تحقیق و مدل نشان می دهد که ورزش های هوایی مانند غارنوردی در بین جاذبه های گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی در رتبه اول قرار دارند. همچنین عوامل متعددی بر فرایند توسعه گردشگری ورزشی استان موثر می باشند که در این تحقیق این عوامل در قالب دو گروه عوامل درونی (ضعف ها و قوت ها) و عوامل بیرونی (فرصت ها و تهدیدها) ارزیابی شدند. بر این اساس مهم ترین قوت و ضعف توسعه گردشگری ورزشی در استان خراسان رضوی به ترتیب پایین بودن هزینه حضور در رویدادهای ورزشی و عدم استفاده از تجارب موجود در زمینه توسعه متقابل ورزش و گردشگری می باشد و همچنین مهم ترین فرصت و تهدید به ترتیب امکان حضور گردشگران و ورزشکاران خارجی و کیفیت پایین خدمات آژانس های گردشگری است.

نتیجه گیری: در نهایت با تلفیق عوامل درونی و بیرونی بر روی نمودار مدل سوات، راهبردهای تدافعی به عنوان راهبردهای بهینه شناخته شدند.

کلمات کلیدی: توسعه گردشگری، گردشگری ورزشی، SWOT، استان خراسان رضوی

مهدی پرتو^۱

حسین پیمانیزاد*^۲

شهرام علم^۳

حسن فهیم دوین^۴

^۱دانشجوی دکتری گروه تربیت بدنی، واحد شوشتر، دانشگاه

آزاد اسلامی شوشتر، ایران

^۲دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، واحد

مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

^۳استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد یادگار امام

خمينی (ره)، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۴استادیار گروه تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد

اسلامی، مشهد، ایران

Email: a_peymanizad@yahoo.com

مقدمه

امروزه توسعه به معنی رشد تدریجی در جهت پیشرفته تر شدن، قدرتمندتر شدن و حتی بزرگ تر شدن است. توسعه صنعت گردشگری اگر از مهمترین عناصر مورد توجه در سیاستگذاری های کشورمان در قرن حاضر نباشد، بی شک یکی از پراهمیت ترین آنهاست. این توسعه مستلزم مهیا شدن محیطی مناسب برای رشد و ایجاد است. ایجاد این محیط مناسب در گرو ایجاد فرهنگ گردشگری و انواع آن می باشد. اما لازمه ایجاد این فرهنگ، ایجاد ارتباطات اجتماعی است (سوادی، ۱۳۹۴).

امروزه ورزش مفهوم وسیعی به خود گرفته است و به یکی از اثرگذارترین پدیده های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جوامع مبدل شده است. نکته مهم در این راستا تغییر نگرش صرفاً ورزشی به رویدادهای ورزشی است. توجه به ورزش و توسعه و تقویت آن یکی از مؤلفه های تعیین کننده در صنعت گردشگری گردیده است و نوع جدیدی از گردشگری را ایجاد نموده که بسیار مورد توجه و علاقه مردم دنیا واقع شده است (شجاعی و همکاران، ۱۳۹۰). اکنون گردشگری ورزشی یکی از گونه های رو به رشد گردشگری است که در آن مسابقات و رویدادهای ورزشی تعداد زیادی از گردشگران را جلب می کند (هینچ و هیقام، ۲۰۰۵). از این رو بسیاری از کشورها با سرمایه گذاری فراوان اثرات و فواید این گونه گردشگری را به خوبی جذب نموده و از آن به عنوان منبعی مهم جهت بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی (امری، ۲۰۱۰)، افزایش اشتغال و درآمد، توسعه زیرساخت ها و افزایش شهرت و برندسازی خود استفاده می کنند (ون در زی، ۲۰۱۱). در این راستا توجه مسئولین و برنامه ریزان ورزشی و گردشگری به تخصصی کردن رشته ها و بومی سازی آن معطوف شده و در صدد ایجاد مزیت نسبی می باشند؛ به نحوی که برخی کشورها با توجه به استعدادها و پتانسل های موجود در کشور خود اقدام به ایجاد مراکز ورزشی

با محوریت یک یا چند رشته خاص نموده اند؛ به عنوان مثال کشور کره جنوبی در ورزش های رزمی خصوصاً تکواندو، کشورهایی مانند اتریش و سوئیس به لحاظ شرایط اقلیمی مناسب میزبان ورزش های زمستانی نظیر اسکی و هاکی، توانسته اند تعداد کثیری از جهانگردان ورزشی را به منطقه خود جلب کنند و از این طریق هر ساله درآمد سرشاری را نصیب در این زمینه، کشور خود نمایند. (گیسون، ۲۰۰۶). سیر و سیاحت بویژه به منظور گذراندن اوقات فراغت یکی از نیازهای اصلی بشر تلقی شده به گونه ای که این پدیده با تخصیص یک دهم جمعیت جهان بزرگترین جابجایی صلح آمیز تاریخ بشر محسوب می شود. پیشرفت فناوری حمل و نقل و ارتباطات توسعه تولیدات صنعتی و افزایش در آمد جهانی شدن و ابعاد مرتبط با آن افزایش اوقات فراغت با بهبود خدمات باننشستگی ارتقا سلامت جوامع و دیگر تغییرات چشمگیری را در کشور های صنعتی و به خصوص در شهرها ایجاد نموده است و توانسته است جهان گردی (صنعت بودن دود) را در هزاره سوم میلادی به عنوان یکی از مهمترین نیرو های محرکه توسعه اقتصادی و یکی از سه صنعت در آمدزای مهم جهان در کنار صنعت نفت و خودرو سازی مطرح نماید. این صنعت پیش از هر صنعت دیگری حرکت سرمایه و انتقال پول و ارز را در مقیاس محلی منطقه ای ملی و بین المللی را سبب گردیده است به طوری که هزینه های جهان گردی به مراتب بیشتر از تولیدات ناخالص ملی و صادرات جهانی است. امروزه یکی از انواع توریسم و گردشگری که بسیار مورد علاقه و استفاده مردم دنیا واقع شده توریسم ورزشی است. برگزاری انواع مسابقات جهانی، ملی و منطقه ای انگیزه ای قوی برای حضور و شرکت مردم در محل برگزاری مسابقات است. گردشگری و مسافرت به عنوان یکی از متنوعترین و بزرگترین صنایع در جهان به شمار می آید (ادبی فیروزجاه، ۱۳۸۵). این صنعت پویا در بسیاری از

کشورها به عنوان مهمترین منبع درآمد، اشتغال زایی و رشد بخش خصوصی در توسعه بخش خصوصی در توسعه ساختارهای زیربنایی میدانند (دانیلز و همکاران، ۲۰۰۴). در همین راستا و با توجه به لزوم تقویت و توسعه صنعت گردشگری، باید بخشهای مختلف این صنعت را شناسایی کرد و به بخشهای پراهمیتتر توجه ویژه‌ای مبذول داشت تا بتوان به جایگاه و اعتبار واقعی این صنعت در سطح بین‌المللی دست یافت (گلدی گوکلانی، ۱۳۹۰). یکی از این بخشهای مهم و پراهمیت که قابلیت تبدیل شدن به یک امر فرابخشی در صنعت گردشگری را دارد "ورزش" است که از آن به عنوان "گردشگری ورزشی" نام برده میشود (داربلای و همکاران، ۲۰۱۲). ورزش یکی از فعالیتهای مهم در حین گردشگری است و گردشگری و مسافرت نیز با انواع مختلف ورزش همراه است (هیتز و همکاران، ۲۰۱۲). ورزش به عنوان یک بخش اقتصادی، در تولید و مصرف کالاها و خدمات ورزشی و توسعه اقتصادی جوامع مختلف نقش اساسی دارد و هم‌اکنون یکی از مؤثرترین عوامل اثرگذار در رشد اقتصاد ملی و یکی از درآمدزاترین صنایع در قرن ۲۱ به شمار می‌رود. توریسم ورزشی یکی از بخشهای است که در صنعت گردشگری بیشترین رشد را داشته و برای ساکنین منطقه اشتغال، منابع درآمد و بهبود مهارتهای تخصصی را فراهم میکند (کاو، ۲۰۱۲). مهمترین دلیل توسعه گردشگری ورزشی در اغلب کشورها استفاده از منافع اقتصادی است به، عنوان نمونه برپایی جام جهانی ۲۰۰۶ در آلمان، میلیون‌ها گردشگر و هوادار، راهی این کشور کرد تا سودی حدود ۶۸۲ میلیارد یورو را نصیب مردم این کشور کند (چان، ۲۰۱۳). افزوده سبب ماهیت اخلاقی و ویژگیهای شخصیتی همینطور توانایی‌های بدنی، تمایل به استفاده و بهره‌گیری از رشته‌های مختلف ورزشی دارند براین اساس ممکن است گروهی به ورزش‌های آبی، دسته‌ای به ورزش‌های زمستانی و بخشی

به ورزش‌های هوایی و صدها نوع رشته ورزش دیگر علاقه داشته باشند. نکته مهم در اینجا شناخت سایر افراد و دسته بندی‌های رشته‌های مختلف سنجیده شود و سپس متناسب با این درخواست‌ها برنامه ریزی گردد. البته توجه به امکانات و زیرساختهای موجود در هر کشوری از نکات مهم و کلیدی است که هرگز نباید مورد غفلت واقع شود (محرم زاده، ۱۳۸۹، ص ۶۳). ویداد تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر مسافرت گردشگران ورزشی با توجه به ملیت و مقصد آنها پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد امکانات اقامتی، آب و هوا، سطح قیمت‌ها، محل جغرافیایی مقصد، و دسترسی به دریا و ساحل مهمترین دلایلی بودند که گردشگران انگلیسی برای رفتن به مالت و ترکیه عنوان کردند (وید، ۲۰۰۶). روسلی اثر توریسم را بر کسب و کارهای کوچک را در چهار جزیره مالزی مورد بررسی قرارداد. نتایج یافته‌های او نشان داد که ورود توریسم نه تنها آنها را قادر به فروش محصولات بیشتری کرده بلکه عملکرد مالی و غیرمالی آنها را نیز تحت تأثیر قرار میدهد (روسلی، ۲۰۱۱). در استان خراسان رضوی، نیز در کنار هزاران نوع جاذبه توریستی، تاریخی و طبیعی که وجود دارد، از لحاظ پتانسیل‌های لازم جهت راه‌اندازی فعالیت‌های مختلف و ورزش نیز در سطح بسیار مطلوبی قرار داریم. به نحوی که متأثر از شرایط متنوع اقلیمی، توانایی راه‌اندازی و ایجاد سایت‌های بسیار عظیم و مجهز ورزش در استان در نقاط مختلف آن وجود دارد. ضرورت و اهمیت این تحقیق، شناسایی توانهای توریستی و تعیین محدوده مناسب زمانی جهت جذب گردشگر ورزشی در استان خراسان رضوی می‌باشد و بررسی ارتباط عناصر اقلیمی با فعالیتهای ورزشی نظیر ورزشهای هوایی، کوهنوردی، غارنوردی، چتربازی و همچنین پیاده روی در کویر، شنا و ورزشهای آبی و غیره می‌باشد و میتوان نشان داد که در استان خراسان رضوی در چه ماههایی از سال شرایط مناسب اقلیم آسایش انسانی برای

² Weed

³ Rosli

¹ Chan

فعالیت‌های ورزشی مهیا است. بنابراین تحقیق حاضر بدنبال پاسخگویی به این سوال است که تدوین مدل گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی چگونه است؟

روش کار

تحقیق حاضر از لحاظ هدف، جزء پژوهش‌های توسعه‌ای به حساب می‌آید و از نظر نوع روش تحقیق، توصیفی، از نوع پیمایشی است. روش تجزیه و تحلیل نیز، توصیفی و تحلیلی می‌باشد. در این تحقیق پس از تفحص کتابخانه‌ای و جمع‌آوری آمار و اطلاعات مورد نیاز پیرامون موضوع و سؤال تحقیق، روش دلفی برای دستیابی به نظرات خبرگان به عنوان روش مطلوب گزیده و بکار گرفته شد. ابتدا با استفاده از روش دلفی عوامل داخلی و خارجی استان خراسان رضوی شناسایی، رتبه بندی و ضریب اهمیت هر یک تعیین گردیده، سپس ماتریس‌های EFE و IFE تهیه شده و با ماتریس‌های SOWT و IE استراتژی‌های مناسب تدوین و در نهایت با ترسیم ماتریس QSPM، استراتژی‌ها اولویت بندی می‌شوند. روش‌های تجزیه و تحلیل مذکور از روش‌های متداول در تعیین و تدوین استراتژی می‌باشند و در بخش دوم مورد بررسی قرار می‌گیرند. در این تحقیق، با توجه به عدم وجود اطلاعات کافی از جامعه کل آماری برای تعیین جامعه نمونه، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شده است. در ابتدا افراد خبره‌ای که محقق در زمینه داشتن دانش و یا تجربه عملیاتی لازم جهت اظهار نظر در زمینه مقصد گردشگری استان خراسان رضوی و نیز مدرک دانشگاهی مرتبط اطمینان کافی داشته است، شناسایی و از آن‌ها خواسته شده است تا افراد خبره دیگر را معرفی نمایند. در نهایت مجموع این افراد خبره (به تعداد ۵۰ نفر) به عنوان جامعه نمونه تحقیق انتخاب شده‌اند. برای انتخاب افراد پانل تخصصی، تخصص آنها در حوزه گردشگری ورزشی به خصوص مقصد گردشگری استان خراسان رضوی مورد توجه قرار گرفته است. در عین حال صاحب‌نظران رشته هتلداری، تاریخ، جغرافیا، باستان‌شناسی، محیط زیست، عمران و برنامه

ریزی شهری نیز در این پانل مشارکت داشته‌اند، در این میان سعی شده است افرادی را در پانل مشارکت داشته باشند که علاوه بر تخصص دانشگاهی از سوابق مشاوره‌ای و اجرایی نیز برخوردار باشند. نمونه تحقیق حاضر شامل اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها (۱۵ نفر)؛ دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دکترای مدیریت ورزشی و جهانگردی دانشگاه‌ها (۲۰ نفر)؛ مسئولان ارشد تربیت بدنی (۱۵ نفر) می‌باشد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل؛ مطالعات کتابخانه‌ای، جستجو در اینترنت، مطالعه طرح جامع گردشگری استان خراسان رضوی همچنین از پرسشنامه (۴ پرسشنامه مجزا) و پانل خبرگان استفاده گردیده است. برای تدوین استراتژی در یک چارچوب سه مرحله‌ای انجام شد؛ مرحله ورودی ترسیم EFE، IFE، در مرحله مقایسه برای شناسایی انواع راهبردهای امکانپذیر از ماتریس EI،SWOT استفاده می‌شود. سپس در مرحله تصمیم‌گیری با استفاده از ماتریس QSPM و تعیین جذابیت نسبی هر یک از راهبردها، اولویت آنها مشخص شد. در تحلیل اطلاعات تحقیق. علاوه بر این به منظور جمع‌بندی و توصیف نظرات اعضای پانل از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد و اطلاعات حاصل از پرسشنامه‌ها با استفاده از رایانه و از طریق نرم افزار آماری SPSS(21) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی تحقیق حاضر نشان داد که ۵۴ درصد شرکت‌کنندگان در تحقیق مرد و ۴۶ درصد زن می‌باشند. همچنین ۲۵ درصد دارای مدرک کارشناسی، ۴۵ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۳۰ درصد دارای مدرک دکتری بودند.

جدول ۱- توزیع فراوانی جنسیت اعضای پانل

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۷	۵۴
زن	۲۳	۴۶
کل	۵۰	۱۰۰

چارچوب تحلیلی برای تدوین استراتژی ها

جدول ۲- چهارچوب تحلیلی تدوین استراتژی

مرحله اول: مرحله ی ورودی	
ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE)	ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)
مرحله دوم: مرحله ی مقایسه	
ماتریس فرصت ها تهدیدات، نقاط ضعف و قوت (SWOT)	ماتریس داخلی و خارجی (IE)
مرحله سوم: مرحله ی تصمیم گیری	
ماتریس برنامه ریزی استراتژیک کمی (QSPM)	

جدول شماره ۲؛ ماتریس ارزیابی عوامل بیرونی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در استان خراسان رضوی

رتبه	امتیاز وزنی	ضریب اهمیت	عوامل بیرونی	فرصت ها
۴	۲,۷۸	۲,۶۶	۰,۹۴۱	O1 شرایط جغرافیایی
۳	۲,۸۱	۲,۸۶	۰,۸۳۲	O2 موقعیت نسبی مقصد
۲	۳,۲۱	۳,۱۱	۰,۹۲۲	O3 وجود سایر جاذبه های گردشگری
۸	۲,۲۳	۲,۴۹	۰,۸۶۵	O4 امنیت بالا
۷	۲,۶۵	۲,۳۳	۰,۹۵۷	O5 کیفیت خدمات اقامتی
۵	۲,۴۹	۲,۲۵	۰,۷۵۵	O6 وجود الگوهای موفق توسعه گردشگری ورزشی
۶	۲,۰۴	۳,۱۱	۰,۸۶۴	O7 وجود نیروهای متخصص در زمینه گردشگری
۱	۳,۱۵	۳,۳۳	۰,۹۵۳	O8 امکان حضور گردشگران و ورزشکاران خارجی
۹	۲,۳۳	۲,۱۳	۰,۹۱۴	O9 پخش و پوشش خبری و رسانه ای رویدادها
۱۳	۲,۰۵	۱,۹۵	۰,۸۱۳	T1 کیفیت پایین اماکن اقامتی عمومی
۱۴	۲,۱۲	۱,۹۸	۰,۸۲۵	T2 کیفیت پایین خدمات آژانس های گردشگری
۱۹	۱,۸۵	۱,۶۵	۰,۷۳۶	T3 کیفیت پایین خدمات ارتباطی (جاده ها، تلفن همراه و ...)
۱۲	۱,۹۹	۱,۸۶	۰,۷۹۶	T4 کیفیت پایین خدمات حمل و نقل (هوایی، ریلی و زمینی)

۱۱	۱,۸۳	۱,۶۳	۰,۸۹۹	T5	کیفیت پایین خدمات تجاری
۱۵	۱,۷۴	۱,۲۵	۰,۸۶۵	T6	کیفیت پایین خدمات تفریحی و سرگرمی
۱۶	۱,۸۱	۱,۳۳	۰,۷۸۷	T7	کیفیت پایین خدمات عمومی سایت های ورزشی
۱۷	۱,۷۰	۱,۲۱	۰,۹۴۳	T8	کیفیت خدمات گردشگری الکترونیک
۱۸	۱,۳۸	۱,۱۵	۰,۹۱۶	T9	کیفیت پایین خدمات آموزشی در حوزه ورزش
۱۰	۱,۶۳	۱,۱۲	۰,۷۰۱	T10	وجود رقبای جدی در زمینه گردشگری ورزشی
۲۱	۱,۵۵	۱,۱۱	۰,۷۳۷	T11	عدم حمایت جدی دولت از مقوله گردشگری و گردشگران
۲۲	۱,۳۳	۱,۰۹	۰,۸۷۱	T12	عدم حمایت جدی دولت از مقوله گردشگری و گردشگران
۲۳	۱,۲۵	۱,۰۷	۰,۷۹۸	T13	از بین رفتن فرهنگ و آداب و رسوم محلی
۲۴	۱,۲۱	۱,۰۸	۰,۸۱۱	T14	رشد بورس بازی و دلالی به خاطر هجوم سرمایه گذاران و افزایش قیمت زمین
	۱,۷۱				مجموع

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)

در این ماتریس عوامل محیط داخلی توسعه گردشگری استان خراسان رضوی که در دور اول و دوم دلفی طبق نظر خبرگان بدست آمده است، لیست شده و رتبه و ضریب اهمیت هر یک، برگرفته از نتایج دور سوم، نوشته می شود. با حاصلضرب رتبه و ضریب اهمیت، نمره هر مولفه بدست آمده و در نهایت میانگین نمرات مولفه ها، نمره نهایی ماتریس را نشان می دهد.

جدول شماره ۳. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی در استان خراسان رضوی

رتبه	امتیاز وزنی	ضریب اهمیت	عوامل	رتبه	
۶	۲,۷۰	۲,۶۶	۰,۹۲۳	S1	بیمه حوادث ورزشکاران
۵	۲,۹۳	۲,۸۶	۰,۹۱۱	S2	سطح ایمنی فعالیت های ورزشی
۴	۲,۹۷	۲,۹۱	۰,۸۳۶	S3	برگزاری منظم جشنواره ها و مسابقات
۱	۳,۲۳	۳,۴۹	۰,۸۶۶	S4	جذابیت و هیجان رویدادهای ورزشی
۷	۲,۶۵	۲,۳۳	۰,۸۶۴	S5	کسب شهرت در یک حوزه ورزشی
۸	۲,۴۹	۲,۲۵	۰,۷۱۹	S6	تخصصی شدن در حوزه ورزشی
۳	۳,۰۴	۳,۱۱	۰,۹۳۱	S7	وجود سایت های ورزشی ملی و بین المللی
۲	۳,۱۵	۳,۳۳	۰,۹۵۳	S8	پایین بودن هزینه حضور در رویدادهای ورزشی
۹	۲,۳۳	۲,۱۳	۰,۹۱۴	S9	تمکن مالی گردشگران ورزشی
۱۱	۲,۰۵	۱,۹۵	۰,۸۱۳	S10	مشارکت مردم محلی در زمینه توسعه گردشگری ورزشی
۱۰	۲,۱۲	۱,۹۸	۰,۸۲۵	S11	وجود آداب و رسوم، فرهنگ محلی سنتی و مکان های تاریخی و دیدنی

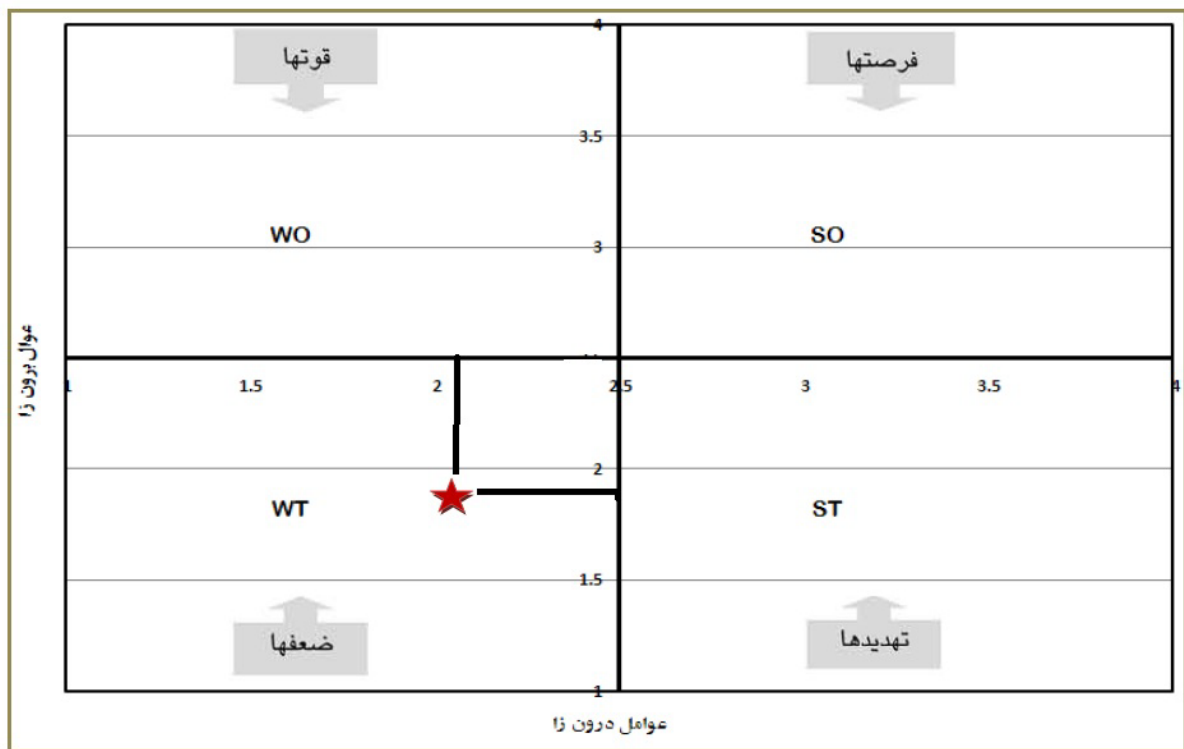
۱۳	۱,۸۵	۱,۶۵	۰,۷۳۶	وجود تیم های ورزشی مطرح در سوپر لیگ کشور مانند والیبال و بسکتبال و رواج ورزش های سنتی مانند کشتی با چوخه	S12
۱۲	۱,۹۹	۱,۸۶	۰,۷۹۶	وجود جاذبه های طبیعی و دیدنی مثل آبشارها، یخچال ها، غارها، جنگل ها و رودهای پر آب ، سد و دریاچه و تالاب ها	S14
۱۴	۱,۸۳	۱,۶۳	۰,۸۹۹	اعتقاد مسئولان به اشتغال زایی به وسیله توسعه گردشگری ورزشی	S15
۱۶	۱,۷۴	۱,۲۵	۰,۸۶۵	نامناسب بودن امکانات و تجهیزات اقامتی ، رفاهی و بهداشتی	W1
۱۵	۱,۸۱	۱,۳۳	۰,۷۸۷	زمان بندی نامناسب رویدادهای ورزشی	W2
۱۷	۱,۷۰	۱,۲۱	۰,۹۴۳	تبلیغات کم در مورد جاذبه ها و رویدادهای ورزشی	W3
۲۱	۱,۳۸	۱,۱۵	۰,۹۱۶	اطلاع رسانی نامطلوب در مورد نحوه و زمان وقوع رویدادها	W4
۱۸	۱,۶۳	۱,۱۲	۰,۷۰۱	عدم حمایت مادی و معنوی از برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی	W5
۱۹	۱,۵۹	۱,۱۱	۰,۷۳۷	عدم وجود اسپانسرهای مالی	W6
۲۰	۱,۴۲	۱,۰۹	۰,۸۰۵	عدم استفاده از تجارب موجود در زمینه توسعه متقابل ورزش و گردشگری	W7
۲۳	۱,۲۴	۱,۰۷	۰,۷۱۱	عدم مشارکت مدیران محلی در زمینه توسعه گردشگری ورزشی	W8
۲۲	۱,۳۲	۱,۰۸	۰,۷۳۹	عدم هماهنگی سازمان ها دولتی با مجریان رویدادهای گردشگری	W9

ضعف ها

انتخاب استراتژیهای مناسب: بعد از تدوین جداول IFE و EFE و مشخص شدن نمرات نقاط ضعف و قوتها و نمرات فرصتها و تهدیدها، برای ارائه استراتژیها، نخست بر اساس ماتریس Space اقدام به انتخاب استراتژیهای مناسب میگردد. لازم به ذکر است که استراتژیهای مناسب در یکی از چهار گروه از استراتژیهای بازنگری، تهاجمی، تدافعی و تنوع (محافظه کارانه) قرار میگیرند. با توجه به مجموع نمرات نقاط قوت و ضعف و مجموع نمرات فرصتها و تهدیدها که به ترتیب ۲/۳۱ و ۱/۷۱ می باشد. ماتریس Space به صورت شکل ۱ به دست آمده است که بر اساس آن استراتژیهای مناسب توسعه گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی در گروه استراتژیهای تدافعی قرار می گیرند.

۲,۳۱

مرحله ورودی مدل فرد.آر.دیوید پاسخگوی سوالات فرعی تحقیق حاضر می باشد. در این مرحله نقاط قوت ، نقاط ضعف ، فرصت ها و تهدید های توسعه گردشگری استان خراسان رضوی نشان داده شده است. مرحله دوم : مرحله مقایسه در این مرحله راهبردهای توسعه گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی با تاکید بر بهره برداری از قوت های داخلی و فرصت های خارجی ، همچنین از بین بردن ضعف های داخلی و پرهیز از تهدیدهای خارجی ، با استفاده از ماتریس سوات و ماتریس داخلی و خارجی، شناسایی می شود.

جدول ۴- اولویت بندی عوامل مؤثر درونی و بیرونی در توسعه گردشگری ورزشی استان خراسان رضوی

نقاط قوت (Strengths)	اولویت	نقاط ضعف (Weakness)	اولویت	فرصت ها (Opportunities)	اولویت	تهدیدها (Threats)	اولویت
S1 جذابیت و هیجان رویدادهای ورزشی	۱	W1 نامناسب بودن امکانات و تجهیزات اقامتی، رفاهی و بهداشتی	۱	O1 امکان حضور گردشگران و ورزشکاران خارجی	۱	T1 کیفیت پایین اماکن اقامتی عمومی	۱
S2 پایین بودن هزینه حضور در رویدادهای ورزشی	۲	W2 زمان بندی نامناسب رویدادهای ورزشی	۲	O2 وجود سایر جاذبه های گردشگری	۲	T2 کیفیت پایین خدمات آزادس های گردشگری	۲
S3 وجود سایت های ورزشی ملی و بین المللی	۳	W3 تبلیغات کم در مورد جاذبه ها و رویدادهای ورزشی	۳	O3 موقعیت نسبی مقصد	۳	T3 کیفیت پایین خدمات ارتباطی (جاده ها، تلفن همراه و ...)	۳
S4 برگزاری منظم جشنواره ها و مسابقات	۴	W4 اطلاع رسانی نامطلوب در مورد نحوه و زمان وقوع رویدادها	۴	O4 امنیت بالا	۴	T4 کیفیت پایین خدمات حمل و نقل (هوایی، ریلی و زمینی)	۴
S5 سطح ایمنی فعالیت های ورزشی	۵	W5 عدم حمایت مادی و معنوی از برگزار کنندگان رویدادهای ورزشی	۵	O5 کیفیت خدمات اقامتی	۵	T5 کیفیت پایین خدمات تجاری	۵

۶	T6 کیفیت پایین خدمات تفریحی و سرگرمی	۶	O6 وجود الگوهای موفق توسعه گردشگری ورزشی	۶	W6 عدم وجود اسپانسرهای مالی	۶	S6 بیمه حوادث ورزشکاران
۷	T7 کیفیت پایین خدمات عمومی سایت های ورزشی	۷	O7 وجود نیروهای متخصص در زمینه گردشگری	۷	W7 عدم استفاده از تجارب موجود در زمینه توسعه متقابل ورزش و گردشگری	۷	S7 کسب شهرت در یک حوزه ورزشی
۸	T8 کیفیت خدمات گردشگری الکترونیک	۸	O8 شرایط جغرافیایی	۸	W8 عدم مشارکت مدیران محلی در زمینه توسعه گردشگری ورزشی	۸	S8 تخصصی شدن در حوزه ورزشی
۹	T9 کیفیت پایین خدمات آموزشی در حوزه ورزش	۹	O9 پخش و پوشش خبری و رسانه ای رویدادها	۹	W9 عدم هماهنگی سازمان ها دولتی با مجریان رویدادهای گردشگری	۹	S9 تمکن مالی گردشگران ورزشی
۱۰	T10 وجود رقبای جدی در زمینه گردشگری ورزشی					۱۰	S10 وجود آداب و رسوم، فرهنگ محلی سنتی و مکان های تاریخی و دیدنی
۱۱	T11 عدم حمایت جدی دولت از مقوله گردشگری و گردشگران					۱۱	S11 مشارکت مردم محلی در زمینه توسعه گردشگری ورزشی
۱۲	T12 عدم حمایت جدی دولت از مقوله گردشگری و گردشگران					۱۲	S12 وجود جاذبه های طبیعی و دیدنی مثل آبشارها، یخچال ها، غارها، جنگل ها و رودهای پر آب، سد و دریاچه و تالاب ها
۱۳	T13 از بین رفتن فرهنگ و آداب و رسوم محلی					۱۳	S13 وجود تیم های ورزشی مطرح در سوپر لیگ کشور مانند والیبال و بسکتبال و رواج ورزش های سنتی مانند کشتی با چوچه
۱۴	T14 رشد بورس بازی و دلالی به خاطر هجوم سرمایه گذاران و افزایش قیمت زمین					۱۴	S14 اعتقاد مسئولان به اشتغال زایی به وسیله توسعه گردشگری ورزشی

با توجه به جمع نمره هر راهبرد، اولویت بندی راهبردها به صورت زیر می باشد:

جدول ۵- تنگناها و چالش های فراروی توسعه گردشگری ورزشی در استان خراسان رضوی

ردیف	تنگناها و چالش ها
۱	فقدان نظام جامع و برنامه ریزی استراتژیک برای توسعه گردشگری ورزشی
۲	فقدان زیرساخت های مناسب رفاهی و اقامتی و امکانات تفریحی و ورزشی
۳	فقدان فناوری و سیستم اطلاعات مناسب جهت تبلیغات و بازاریابی
۴	فقدان شایسته سالاری در تعیین مدیران گردشگری ورزشی
۵	وابستگی و مستقل نبودن بخش گردشگری ورزشی
۶	افزایش تخلفات اجتماعی و بزهکاری با ورود گردشگران
۷	تخریب اراضی و پوشش گیاهی (جنگل و مراتع) و افزایش آلودگی هوا، آب و صوتی
۸	افزایش تعداد رقیبان بین المللی و شدت گرفتن رقابت ها برای جذب گردشگران
۹	بالا بودن سطح سرمایه گذاری ساخت و تجهیز مکان های گردشگری ورزشی
۱۰	جایگاه حقوقی گردشگری ورزشی در سازمان گردشگری و ورزش

جمع بندی؛ نتیجه گیری و پیشنهادها

برنامه ریزی گردشگری با نگاهی به آینده سعی دارد ضمن انتفاع مردم بومی، دولت محلی و گردشگران، درباره جاذبه ها و خدمات مقصد گردشگری تصمیم گیری نماید بطوریکه پایداری گردشگری را به همراه داشته باشد. برنامه ریزی گردشگری فرایندی منسجم است که باید با بازارهای در حال تغییر، محیط رقابتی سازگار باشد. از اینرو برای موفقیت برنامه ریزی گردشگری مقصد، ضمن شناخت سیستم و نظام گردشگری، شناسایی معیارهای توسعه مقصد در جهت پایداری و کاهش اثرات منفی ضرورت دارد. برنامه ریزی گردشگری در سطوح مختلف سیستم گردشگری، از سطح یک سایت گرفته تا سطح بین الملل در نظر گرفته می شود. به طور کلی با توجه به پهنه بندی های انجام شده و با عنایت به اینکه مشخص گردید، که دمای استان خراسان رضوی از شمال به سمت جنوب افزایش می یابد و سایر پارامترها نیز از جمله بارندگی، رطوبت و یخبندان نیز از سمت شمال استان به سمت جنوب کاهش می یابد. با توجه به توضیحات داده شده و طبقه بندی اقلیمی استان به روشهای مختلف نظیر (آمبرژه، کوپن، دومارتن، ایوانف و داکتر کریمی) به طور کلی می توان نتیجه گرفت که استان

خراسان رضوی دارای اقلیم خشک و نیمه خشک است. انجام ورزشهایی که در مناطق کوهستانی انجام می گیرد مانند: کوه پیمایی، غارنوردی، صخره نوردی، کوهنوردی و انجام ورزشهای هوایی با توجه به روش کی وومپلوو همچنین روش بیکر که در فصل چهارم توضیح داده شد در قسمت شمالی استان خراسان رضوی (ارتفاعات هزار مسجد) به علت سردتر بودن هوا نسبت به قسمتها و ارتفاعات جنوب استان، این ورزشها از اواسط اردیبهشت ماه آغاز میگردد و تا ابتدای مهرماه ادامه دارد. اما در قسمتها و ارتفاعات جنوبی و میانی استان به علت گرمتر بودن نسبت به مناطق و ارتفاعات شمالی استان انجام این ورزشها از اواخر فروردین ماه آغاز گشته و تا اواخر مهرماه ادامه دارد. تغییرات دما باعث تغییر زمان انجام ورزشها می گردد و زمان یا فصل انجام ورزشها را کم یا زیاد می کند. انجام ورزشهای کوهستانی مانند: اسکی روی برف و همچنین یخ نوردی فقط در ارتفاعات شمالی استان (ارتفاعات کوههای هزار مسجد)، در صورت انجام بارندگی به صورت برف و برودت و سرد شدن هوا قابل انجام و برگزاری است و دردیگر مناطق و ارتفاعات استان قابل اجرا نیست. زیرا قسمتهای جنوبی استان گرمتر از مناطق شمالی آن است. تغییرات دما و نوع بارش باعث تغییر در نوع

هکنار و عمیق ترین نقطه آن ۱۲ متر است. این دریاچه به علت وسعت زیاد و همچنین عمق زیادش محل بسیار خوبی برای انجام ورزشهای آبی بویژه ورزشهای نظیر: اسکی روی آب، غواصی، قایق رانی و قایق سواری موتوری، همچنین موج سواری و موج سواری با کمک کایت می باشد. رودخانه های استان خراسان رضوی به دلیل کمی آب در آنها، انجام تمامی ورزشهای آبی مقدور نمی باشد و فقط در این رودخانه ها، ورزشهای نظیر: ماهیگیری و شنا قابل اجرا می باشد. آبشار و دیواره صخره ای اخلمد که در ۱۲ کیلومتری چناران واقع شده است، و همچنین آبشار قره سو و دیواره صخره ای آن که در شهرستان کلات نادری واقع شده، مکانهای بسیار جذاب و زیبایی برای انجام ورزشها کوهستانی مانند صخره نوردی و دره نوردی است. نانچه امروزه تلاش مسوولان و برنامه ریزان ورزشی دنیا بر تخصصی تر کردن رشته ها و بومی سازی آنهاست، استان خراسان رضوی نیز به دلیل داشتن ورزش های مختلف بومی و سابقه متمادی در این ورزش ها می تواند با معرفی این ورزش ها برای ورود به المپیک زمینه توسعه توریسم ورزشی خود را فراهم آورد. همانطور که بسیاری از مسابقاتی که در المپیک به عنوان رشته ورزشی مطرح می شود، بازی های بومی و محلی کشورهای مختلف است، همچنین معرفی دقیق بازیهای بومی و محلی با توجه به متنوع بودن و نیز مهیج بودن، باعث جذب خیل عظیمی از گردشگران به استان خراسان رضوی می شود.

* استفاده از فواید و میزبانی رویداد های بزرگ ورزشی باعث جذب ورزشکاران ورزشی و همچنین تماشاچیان و گردشگران ورزشی در استان خراسان رضوی می گردد. همچنین این امر باعث ایجاد فرصت برای استخدام و آموزش بسیاری از داوطلبان و ایجاد اشتغال زایی و بالا بردن راندمان اقتصادی در استان می شود.

راهکارهایی برای جذب توریست ورزشی در استان خراسان رضوی:

استان خراسان رضوی در کنار جاذبه های گردشگری و تاریخی، پتانسیل های لازم برای راه اندازی مکان های مختلف و ایجاد

انجام ورزش می شود. موارد ذکر شده باعث عدم انجام بعضی از ورزشها در نقاط متفاوت می شود. نتایج بررسی مدل کی و ومپلو و بیکر نشان می دهد که با توجه به شرایط اقلیمی مناسب در ماه های مشترک در استان خراسان رضوی، زمان مناسب از لحاظ آسایش اقلیمی بیوکلیمای انسانی و انجام فعالیتهای ورزشی حداقل چهار ماه در سال (ماه های خرداد، تیر، مرداد و شهریور) وجود دارد. با توجه به نتایج مدل کی و ومپلو، ماه خرداد، مناسب جهت ورزش های شنا، کوه پیمایی و ورزش های هوایی است و ماه های تیر، مرداد و شهریور دارای اقلیم مناسب جهت ورزش های شنا و کوه پیمایی است. با توجه به اینکه ۶۰٪ استان خراسان رضوی در مناطق بیابانی و کویری قرار گرفته است و با توجه به پهنه بندیهای انجام گرفته در فصول گذشته و نظریه اینکه بیابانهای استان بیشتر در مناطق جنوبی قرار گرفته است و گرمای زیاد و بیش از حد این مناطق در فصل تابستان باعث عدم برگزاری ورزشهای مربوط به این مناطق مانند: پیاده روی در کویر، اتومبیل رانی و موتور سواری در کویر، شتر سواری در مناطق کویری می شود. از این رو انجام این ورزشها در فصل سرد سال قابل اجرا می باشد. بهترین زمان برای برگزاری این ورزشها فصول سرد سال (فصل پاییز و زمستان) و فروردین ماه در فصل بهار می باشد. در ماههای سرد سال که در قسمتهای شمالی استان انجام بعضی از ورزشها به علت بارندگی و برودت هوا قابل اجرا نیست بهترین فرصت، انجام ورزشهای مناطق کویری است و می توان گردشگران ورزشی زیادی را به این مناطق سوق داد و بالعکس در فصل گرم سال که امکان برگزاری ورزشهای کویری در این مناطق نیست در مناطق و ارتفاعات شمال خراسان رضوی می توان ورزشهایی مانند: کوهپیمایی و ورزشهای هوایی را انجام داد. همچنین در فصل گرم سال ورزشهای آبی طرفداران بسیار زیادی دارد. که این ورزشها را می توان در سدهای استان و همچنین دریاچه بزنگان و رودخانه های دائمی استان با رعایت نکات ایمنی انجام داد. دریاچه بزنگان تنها دریاچه مهم استان خراسان رضوی است. که در ۱۳۰ کیلومتری مشهد ۸۰ کیلومتری سرخس و در جنوب رشته کوههای هزار مسجد واقع شده است. وسعت آن ۸۰

به کشورهای دیگر سفر می کنند. در این میان از نقش های آژانس های مسافرتی نیز نباید غافل شد چراکه آژانس های مسافرتی می توانند با برگزاری تورهای گردشگری ورزشی، گردشگران بسیاری را به کشور جذب و به رونق این حوزه کمک کنند.

سایت های مجهز ورزشی را در سطح مناسبی داراست که باید با ایجاد و فراهم نمودن زیر ساخت ها در نواحی مختلف استان، مجتمع های گردشگری ورزشی و اردوهای مناسب ساخته شود. یکی دیگر از راهکارهای پیشرفت استان در این حوزه تبلیغات و معرفی ایران به ورزشکاران کشورهای خارجی از طریق ورزشکاران ایرانی است که برای حضور در مسابقات بین المللی

منابع فارسی

-ادبی فیروزجاه، جواد (۱۳۸۵) بررسی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی کشور با تأکید بر جاذبه های طبیعی ورزشی، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

-سواد، مهدی(۱۳۹۴)، طراحی مدل توسعه ورزش همگانی استان هرمزگان و تدوین استراتژی اجرایی آن، رساله دکتری، دانشگاه گیلان

-شجاعی، وحید؛ تجاری، فرشاد؛ سلیمانی تپهسری، بهاره؛ دوستی، مرتضی(۱۳۹۰). برنامه ریزی راهبردی توریسم ورزشی استان مازندران. فضای جغرافیایی. سال ۱۲، شماره ۳۹، صص ۱۹۴.

-گلدی گوکلانی، آنه (۱۳۹۰) بررسی چالشهای فراروی توسعه صنعت توریسم در استان گلستان. پایاننامه کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج.

-محرم زاده مهرداد (مدیریت سازمان های ورزشی)، انتشارات جهاد دانشگاهی ارومیه، چاپ اول، سال ۱۳۸۲، صفحه ۲۱۹.

-Cave, p. J,(2012). *Sports Tourism: The case for a local approach in African on peace through Tourism* , No. 34.
-Chan , M, (2013). *Developing sports Tourism as an avenue of Growyh in Singapore_The inaugural Youth Olympic Games as a Catalyst for Sports Tourism in Singapore*. Michelle Bai Hui CHAN mbg 2146 @ Columbia. edu Columbia University.

-Daniels, M., W. Norman, and M. Henry (2004). "Estimating Income Effects of a Sport Tourism Event". *Annals of Tourism Research* 31: PP: 180-199.

-Darbellay, F. Stock, M. (2012) ,*Tourism as Complex interdict plenary research* , *Annals of Tourism Research*, Vol. 39, No. 1 pp: 441-458,

-Emery.P (2010), "past, present, future major sport event management practice: the practitioner perspective. *Sport management review*" *Sport Management Review*vol.13.pp. 158-170.

-Gibson, H (Ed) (2006). *Sport tourism: Concepts and theories*. Oxon: Routledge.##Hinch, T. & J. Higham (2005). "Sport, tourism and authenticity", *European Sport Management Quarterly*, 3, pp. 243253

-Hicks b simpdon R 1989 surface energy an radiation balance systems j appl meteor Jensen M E burman R D and Allen R G 1990

-Rosli , M. (2011). *The Impact of Tourism on Small Business performance: Empirical Evidence from Malaysian Islands*. *International Journal of Business and Social Science*. Vol. 2 No. 1,January 2011.

-Van der Zee, E (2011), *Image improvement as a tangible legacy of Hallmark events; the case of the 2010 World Cup in South Africa*, *Research Master Human Geography and planning Faculty of Geosciences*, pp1-23.

-Weed , M, (2006). "understanding Sports Tourism participation .complexities and diversity ".*Journal of sport and tourism*. 24(4), pp:12-140.

Original Article

The role of cultural and social factors in developing a model of sports tourism in Khorasan Razavi province

Received: 12/04/2020 - Accepted: 14/11/2020

Mahdi Parto¹
Hossein Peymanizad^{2*}
Shahram Alam³
Hasan Fahim Davin⁴

¹ PhD Student, Department of Physical Education, Shoushtar Branch, Islamic Azad University of Shoushtar, Iran

² Associate Professor, Department of Sports Management, Faculty of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

³ Assistant Professor, Department of Sport Management, Yadegar Branch of Imam Khomeini, Islamic Azad University, Tehran, Iran

⁴ Assistant Professor, Department of Physical Education, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran

Email: a_peymanizad@yahoo.com

Abstract

Introduction: Sports tourism is one of the growing types of tourism in which sports competitions and events attract a large number of tourists. In this regard, the present study presents the development of a model of sports tourism in Khorasan Razavi province.

Methods: The research method is descriptive-analytical and library and field studies - including direct and regular observation and questionnaires - have been used to collect the required information. Cronbach's alpha coefficient was used to obtain the reliability of the questionnaire. The coefficient obtained (0.81) indicates the optimal reliability of the questionnaire. In order to assess the validity of the questionnaire, the appearance and content of the questionnaire were approved by 50 guides and students of sports management and tourism experts in compiling the questionnaire. The groups involved in this research are university faculty members, students and graduates of universities in sports management and tourism, and senior officials of physical education. The data obtained from the questionnaire were analyzed using SPSS statistical software and SWOT model.

Results: The findings of the study and the model show that aerial sports such as caving are among the top sports tourism attractions in Khorasan Razavi province. Also, several factors affect the development process of sports tourism in the province. In this study, these factors were evaluated in the form of two groups of internal factors (weaknesses and strengths) and external factors (opportunities and threats).

Conclusion: Finally, by combining internal and external factors on the SWOT model diagram, defensive strategies were identified as optimal strategies.

Key words: Acceptance and Commitment Therapy, Quality of Life, Internet Hours, Internet Dependency